

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion, Sive Manuale Confessariorvm Et Poenitentivm

Azpilcueta, Martín de

Antverpiæ, 1625

Septimum, quæ sint merita, & demerita.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41661

8 Inferitur quid, quod actus factus per ignorantiam, aliquando est actus humanus, aliquando non, & quidem est actus humanus regulariter: non est autem humanus, quando tria concurrunt. Quorum primum est ignorantia illius rei, quam quis non tenet scire. Secundum, quod non sit asserata, seu decretata vel procurata. Tertium, quod sit talis, sine qua non fieret actus: quia haec tria efficiunt inuoluntarium. Quae pulchre determinat Angelicus Doctor, & probatur in c. 2. de cont. d.

Inferitur denique sexto, actum humanum non esse habitum: quia hic est stabilis, ille autem, ut dictum est, transitorius; hic impellit eum, cui haeret ad actus sibi conuenientes: ille vero non, ut satis colligitur ex Clement. 2

De actu humano, siue morali bono, qui est meritum; & malo, qui est peccatum.

PRÆLUD. VII.

- 1 Meritum quid, & quotuplex.
- 2 Gratia gratum faciens quid, & quanti valoris. num. 3.
- 3 Bona in peccato mortali facta quantum prosunt.
- 4 Actus humanus malus, & peccatum morale idem.
- 5 Peccatum morale quid, latè.
- 6 Lex aeterna quid, & quid ei contrarium.
- 7 Omissio pura cur dicitur factum negative.
- 8 Verba illa, dictum, factum, concupitum quomodo accipiantur.
- 9 Definitio hae peccati cur eligitur.
- 10 Peccatum & delictum in proposito idem.
- 11 Peccatum originale quomodo voluntarium.
- 12 Peccatum veniale qua ratione vere peccatum.
- 13 Peccata omnia esse mala quia prohibita, ut deservatur.
- 14 Peccatum non est vitium, & quibus constat. num. 14.
- 15 Peccatum ut aliud est in genere entis, & aliud in genere moris.
- 16 Actus, manens idem in genere entis, nunc bonus, nunc malus.
- 17 Actus nullus simul bonus, & malus, etiam diuersa ratione.
- 18 Bonis in agendis ne sint mala, magna cura adhibenda.
- 19 Peccatum cordis, oris, & facti in genere moris vnum tantum esse.
- 20 Confiteri peccatum mentis sine operis non sufficit: sed contra sic.
- 21 Peccatum non esse reatum, licet aliquando sic vocetur.
- 22 Reatus quid proprie, & ad quid transferitur.
- 23 Reatum pro obligatione ad poenam esse filium peccati: & triplicem. num. 23.
- 24 Actionis mater obligatio.
- 25 Otiosum omne malum.
- 26 Circumstantia cuius defectu omnis actus sit malus.
- 27 Peccatur quibus modis circa peccati cognitionem.

DE præfatis membris actus moralis dicimus multa. Primo, quod actus humanus, siue moralis diuiditur in bonum & malum: & quod bonus est, qui nulla lege ob se, neque ob

C +

suas

In illa q. 6. dicitur
4 Et Capie.
ignorans de
regul. 1. 6.
& c. in. 37.
d. 3. melius,
parag. adian-
dum q. 2. sub
cap. turbat.
cum eis ad-
notatis pro-
gloss. & do-
ctores
e parag. in
de sum. tri-
nit. & fid.
Catho. &
Card. i. mo-
len. ibid.

suas circumstantias prohibetur, & appellatur meritum, secundum mentem S. Thomæ communiter recepti. a

2 Secundo, quod meritum est duplex. Alterum simpliciter seu de condigno. Alterum secundum quid, seu de congruo. Meritum simplex, siue de condigno est, quod meretur gratiam, & gloriam, & vitam æternam. Quod definitur potest esse actus humanus bonus, factus ab eo, qui habet gratiam Dei gratum facientem. Cuius meminit gloss. b que gratia gratum faciens definitur potest, esse donum Dei supernaturale, infusum à Deo creature rationali, quo est illi ad vitam æternam accepta, ex mente S. Thomæ. c Quæ gratia est tanti valoris, quod etiam illa, quam habet vnus particularis, est maius bonum, quam aliud bonum naturale totius vniuersi secund. Tho. d

3 Meritum de congruo, vt S. Thomas e & alij multi loquuntur, siue meritum secundum quid, vt ipsemet S. Thomas ibidem nominat, est actus humanus bonus, factus ab aliquo extra gratiam Dei existente, cui de quadam congruitate, & secundum quid debetur aliqua merces spiritualis, vel temporalis, vt sentit glossa, s. que ponit illos duos senarios.

Quæ cum mortali bona sunt, dant bona terra,

Cor faciunt humile, minuant tormenta gehennæ,

Cui est alta similis in alio loco g vbi nuper h addidit aliquos fructus ultra eos, quos scripsimus infra: i qui fructus licet magnæ sint in se utilitatis, collati tamen cum gratia gratum faciente, & gloria æterna, ei respõdente, adeo parua sunt, vt & dicantur nihil prodesse: cum tamen de fide sit prodesse ad multa, vt dictum est, & satis definit Conc. Trid. l

4 Tertio dicimus, quod licet verbum, peccatū, generaliter acceptum, m significet omnem deuiationē, vel declinationē à rectitudine operi debita, siue in naturalibus, siue moralibus a in proposito tamē solum accipitur pro deuiatione in moralibus, qualis est omnis actus moralis malus, siue peccatum morale. Definitur autem peccatū morale à varijs: ex omnibus autem definitionibus, quas post veteres auctores tradit Magister cum S. Th. & alijs recentioribus b & alij alibi, illam eligimus, quam magnus ille August. tradit c quæ non latuit glossam.

5 Videlicet peccatum est dictum, factum, aut concupitum contra legem Dei æternam, tum quia clarior, & vltior est: tum quia conuertitur cum suo definito. Nam cuiusque conuenit definitum, id est, peccatum, conuenit etiam definitio, & e contrario, vt per infra dicenda patebit: Nam lex æterna, vt idem August. ait e & post eū Angelicus Doctor: f est summa ratio Dei, quæ iam inde ab æterno cuncta ordinauit, & post mundum creatum omnia gubernat, iuxta illud Poëtæ.

Quidquid habet Phlegethon, quidquid cava viscera terre,

Quidquid habet pelagus, quidquid fecat æera pennæ,

Fecisti solus, totumq; opus ipse gubernas.

Et ita

21. 2. quæst.
214. art. 6.

In par. g.
fin. clemen. 2.
de sum. Tri.
nit. & s. d. Ca.
thol. ver.
omnibus.

e. 1. 2. q. 110.
& 111. &
Scotti, & alio.
rum in 2. li.
sen. d. 26. & 27.
d. 7. sec. q. 123.
ar. 9. ad 2.
e. In dicta q.
214. art. 6.
f. Cap. quod
quidā de pe.
nit. & remiss.

In ea. quæ
sunt par. g.
q. 1. a. u. em.
p. 2. d. 1. 3.
a. Num. 2.
f. In cap. 17.
nup. 267.

k. Cap. nihil
de cog. fecer.
dist. 5.
l. Sell. 6. ca. 7.
& can. 7.

m. Vt docet
S. Thom. in 1.
par. q. 63. ar. 1.
a. Iuxta Arist.
Phyico. vbi
monstra. uat
eura. vocat
peccata.

b. In 2. libro
senten. d. 35.
& in 1. 2. q.
71. art. 6.
c. In 2. li. cõ.
tra Faustum,
ap. 26.
d. In cap. ille
rex de poen.
dist. 3.
e. In li. 1. de
liber. arbit.
cap. 6.
f. In 2. q. 91.
dist. 2.

Et ita quidquid est contra legē, & rationē naturalem, est cōtra legem eternam; licet non ē contrariū, quidquid est contra legem eternam, sit contra legem & rationem naturalem: qualia sunt quę supernaturalibus obuiant, & fere omnis hęresis, blasphemia, & similia, quod docet Angelicus doctor. g

6 Non obstat primò, quod prædicta peccati definitio, non videtur conuenire purę omissioni, quę, b saltem tribus cōcurrentibus est actus humanus malus, & peccatū, & tamē nō est dictū, factum aut cōcupitum: nam licet illa ommissio non sit dictū, factum, aut concupitum affirmatiuum, est tamen negatiuum: est nāque non dictum, quod debeat dici; nō factum, quod debeat fieri, vel non concupitum, quod debeat concupisci; quoniā affirmatio & negatio reducuntur ad idem genus, vt in hac specie

tradit Aquinas i & probatur per l. si mora. k quę non factum quod debeat fieri, vocat factum. lbi enim Iuriscōsultus appellat factum omissionem traditionis dotis faciendę mulieri. Et glossa m ait, diuisionem illam Iuriscōsulti, qua diuidit stipulationem in stipulationem de faciendo, & dando, comprehendere etiam stipulationem de non faciendo, & non dando.

7 Non item obstat secundò, quod res dictę, factę, aut concupitę non sunt peccata, quia illa verba definitionis, dictum, factum, & concupitum, non accipiuntur pro illis rebus, sed pro ipsis actibus dicendi, faciendi, & concupiscendi, seu volendi eas, hoc est, pro ipsa dictione, factione, & vt ita dixerim, concupitione, seu volitione, vel latinius voluntate: quod post alios Gabriel recte intellexit. a

8 Non obstat tertio, quod illa definitio Augusti. Videlicet, Peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi quod iustitia vetat, nullā facit mentionem de dicto, vel facto; cum enim mentionem fecerit de concupito & voluntate, quę radix est malitię dicti, seu dictionis, facti, seu factiois vel actionis, adeo quidem vt vnum tantum peccatum constituatur ex illis, e faciendo mentionem de voluntate, satis videri potest fecisse mentionem de illis, quorum malitia pendet ab ea.

9 Non obstat quarto, quod secundum hanc definitionem delictum esset peccatum, & tamen August. d significat, quod peccatum est perpetratio mali, & ita commissio, delictum autem desertio boni, & ita ommissio, quod adnotauit glossa, e & ante illam Magister f quia ibidem ipsemet magister, dixit, indifferenter apud auctores, omne peccatum nomine delicti intelligi, & ē contrariū omne delictum nomine peccati. g

10 Non obstat quinto, quod peccatū originale infantis, imo & nondum nati est peccatum, & tamen non videtur esse dictum factum, aut concupitum: quia licet non sit factum, aut concupitum personale ipsius actuale, est tamen suę naturę humanę.

11 Quarto dicimus, quod ex prædictis inferitur primò, omne veniale peccatum, esse peccatum, quia ei præfata definitio cōue-

g In dicta q. 91. art. fin. & late iuxta ac subtiliter enucleat aliter Tho. ibid. h Vt prædictum est supra prælud. 6. num. 3.

i Sa 1. 2. q. 71. art. 6. k ff. solut. matrimonio. l Vt ibi adnotauit gloss. m Recepta ibi per Bar. Alexand. & alios in l. a. de verb. obligat.

a In dicta q. 35. q. 2. b In libr. 2. Retrad. c. 15. refata a Gratian. in c. 1. par. 1. 25. q. 1.

c Vt in prælud. sec. diceamus.

d In quæstionibus Leuit.

e In regul. peccatum & reg. delictum de reg. iur. lib. 6.

f In 4. l. sen. dist. 43.

g Per cap. ille rex. de penit. d. 3. & c. si peccatū, de pen. d. 1. h Iuxta dicta in prima prælud. seq.

nit.

Et ita

i In cap. v.
no. parag. fin.
d. 25. in c. de
quotidianis,
de pen. dist. 3.
k 1. 2. quæ. 62
art. 1.
l Cum eod.
S. Thom. &
alijs in 2. li.
sent. dist. 35.
& 42.
m Vbi supra.
n In dicta
dist. 42.
o Ibid. q. 1.
art. 4. & 1. 2.
q. 28. art. 1.
& contra gē.
ca. 139.
p lib. 2. sent.
dist. 43.
q. 2. 9. 72.
art. 5.
r In dist. 32.
eiusdem 3.
lib. sentent.

a lux. gloss.
celebrem. c.
ex par. 1. de
offic. de leg.
b In dicta ar.
3. ad 4.

c In 4. lib.
Tusculana.
relatum a S.
Tho. in 1. 2.
q. 71. art. 1.
ad 3.
d In cap. ille
rex. de pecc.
d. 3. vbi gloss.
Ioa. singula-
ris. Peccatum
ex duobus
constat. Ge-
nes. 1. super
Ioan.
1020. 1.

e In 2. lib.
sentent. dist.
37. q. 1. ar. 1.
peccatum a
Deo non est.

nit. tum quia illud appellat peccatum Augustinus, & Ioannes Chrysostomus i tum quia S. Thomas, & omnem actum inordinatum & vitiosum appellat, at inter omnes conuenit, omne peccatum veniale esse actum inordinatum, tum quia Magister præsupponit veniale peccatum comprehendi sub verbo, peccatum, quod ab Augustino m definitur esse dictum, factum, &c. Contrarium vero ait S. Bonaventura cum aliquot alijs n videlicet peccatum veniale non esse contra legem, sed præter legem. Cui consonat etiam Angelicus doctor, o dicens, quod diuisio peccati in mortale & veniale, non est diuisio generis in species, quæ æqualiter participant rationem generis: sed est diuisio analogi in ea, de quibus predicatur secundum prius & posterius, non enim, inquit, est contra legem, sed præter legem. vbi Caietanus nihil non facit, quo illum à relictis Durandi, p vbi nostra illatione tueur, defendat. Quin & ipse Caietanus q carpit Scotum, eo quod r dixisset peccatum veniale non esse contra legem: quia negari non potest esse contra legem eternam, & virtutis. Quæ quidem contentio dirimi posse videtur, dicendo, quod altera opinio procedit de contrarietate legis sufficienti, ad assequutionem æternæ vitæ impediendam: altera vero de contrarietate secundum quid, quæ soium sufficit ad eam differendam.

12 Inferitur secundo illud celebre elogium, quod non omne peccatum ideo est malum, quia prohibitum, a intelligendum esse de prohibitione humana: non autem de prohibitione legis æternæ, per quam omne peccatum prohibetur, vt ex hac definitione colligitur, & adnotauit S. Thomas. b

13 Inferitur tertio, peccatum non esse vitium: quoniam peccatum est dictum, factum, aut concupitum, & ita actus. vt supra dictum est: vitium autem est habitus, secundum Marcum Tullium, c quod etiam colligitur ex Ambrosio d

14 Inferitur quarto, peccatum constare ex duobus, videlicet ex ipso actu, qui est quedam res naturalis, & ex tortuositate (tortua dixerim) & defectu rectitudinis, qua caret, ex eo, quod deuiat, & est contra legem, & regulam æternam, quæ carentia appellatur priuatio, inordinatio, tortuositas, & deformitas: & quod, quatenus est actus, & res, merito dicitur quoddam bonum naturale: quia omnis res, quatenus est aliquid, est bonum naturale: iuxta illud: Omnia quæ fecerat, erant valde bona. Sed quatenus est defectus, & priuatio boni, dicitur malum, & nihil ab Aug. qui verbum, nihil, positum in illo celebri dicto: Sine ipso factum est nihil, exponit de peccato, quod non est intelligendum de peccato, quoad ipsum actum, quatenus est quedam res: sed de peccato, quatenus est inordinatio, & deest ei rectitudo, vt post, & ante illos declarat S. Thomas, e vbi concludit, non debere dici peccatum esse à Deo, nisi cum illa additione, in quantum est actus, & in quantum est quedam res.

15 Inferitur quinto, aliud esse peccatum in genere nature, & prout est

est quoddam
quoddam
ctum, pec
& prout e
feratur fieri
genere en
genere n
tio, qua
re natura
toto tem
te contin
requisitis
16 Ex q
numero s
& diuersu
meritum.
actu solo
men ob i
ibidem a
accipe in
qua licet
non raro
summate
carnium
Quatuor
17 An in
tempore
& meritu
nem: nan
ei deest
causa, se
18 Qui
nostro iu
bus nulla
cumstan
cunque
magno a
mus: vel
19 Infe
lendo al
terius fu
rei natu
sunt tan
& reuol
elegāter
ponden
men &

est quoddam ens naturale: & aliud in genere moris, & prout est quoddam ens morale. Nam, vt in illatione præcedenti est dictum, peccatum est aliquid, & bonum, prout est ens naturale, & prout est ens morale dicitur nihil, & malum. Ex quo *subinfertur* fieri posse, quod actus, qui sit vnus & idem numero in genere entis, vel nature, nunc sit bonus, & paulo post malus in genere moris, id est, quatenus est ens morale. Nam ambulatio, qua quis vadit ad ecclesiam est vna & eadem res in genere nature, at si eam cupit facere ob inanem gloriam, erit mala toto tempore, quo ob eam ambulauerit: & si murata voluntate continuat eam ad Dei obsequium, erit bona, dum ei de alijs requisitis nihil desit, vt tradit Aquinas. *a*

16 Ex quo *subinfertur*, quod vnus actus, qui est simplex, & idem numero secundum genus entis, & nature, potest esse duplex, & diuersus in genere moris: puta bonus & malus, peccatum & meritum, id quod idem Aquinas probat. *b* Et quamuis ille de actu solo exteriori formet & prosequatur questionem, non tamen ob id intelligas, contrarium sensisse de actu interiori, quod ibidem adnotauit Caietanus: cuius quotidianum exemplum accipe in actu volendi comedere carnes continuato ab hora, qua licet eas comedere vsque ad horam, qua non licet: quod non raro contingit apud infimates in carnis priuio, & apud summates passim in noctibus, que præcedunt dies, quibus esus carnum vetatur, qualis est dies Iouis, & quicumque præcedit Quatuor tempora, & festorum vigiliis.

17 Animaduertendum tamen est, quod nullus actus pro eodem tempore adæquato potest esse bonus simul & malus, peccatum & meritum, etiam diuersa ratione, quia implicat contradictionem: nam si est malus, aliqua reſtitudo ad bonitatem necessaria ei deest: & si est bonus, nulla: quia bonum constat ex integra causa, secundum Dionysium, *c* id quod affirmat S. Thomas. *d*

18 Quibus (pro dolor) *consequens est*, bonam operum aliquorum nostrorum partem esse malam: minor enim pars est eorum, quibus nulla deest reſtitudo, vel obiecti, vel finis, vel alicuius circumstantiæ. Quãobrem magna cura & studio est opus, vt quicumque agimus, circumspecte agamus: ne bona, quæ labore magno ad bene merendum perficimus, parua incuria perdamus: vel (quod peius est) fiant nobis mala, ob quæ puniamur.

19 Inferitur *sexto*, quod peccatum interius, quo quis peccat, volendo aliquid facere, aut dicere, & dictum, & factum ipsum exterius sunt quidem plura entia, & plures res, quoad essentiam rei naturalis, siquidem alia res est exterior actus, & alia interior: sunt tamẽ vnus peccatum in genere moris: quidquid voluat, & reuoluat satis leuiter & inutiliter Io. Maior: e quoniam, vt eleganter de more ait Aquinas, factus interior, & exterior ei respondens, licet sint duo in genere, & esse nature: in genere tamen & esse morali sunt vnus. Neque tamẽ ex hoc inferas, sufficere

a 1. 2. q. 27. art. 6.

b vbi supra.

Nullus actus peccatum & meritum esse potest.

c Cap. 4. de diuini nominibus. *d* 1. 2. q. 2. art. 6. & clarius in 2. II. sent. dist. 40. q. 1. art. 1. & Ioan. Maior. ibid. q. 7. & Cist. super Matt. cap. 6.

e In dicta d. 42. q. 2. 1. 2. q. 10. art. 3.

ficere pœnitenti confiteri omne peccatū interius solūm, sine exteriori. quoniā oportet confiteri omnia peccata mortifera, & constat, peccatum exterius esse peccatū mortiferum, quando interius est huiusmodi; & licet peccatum interius, & exterius sint vnum peccatum in genere moris, sunt tamen duo in genere naturæ, vt prædictum est.

20 Neque obstat, quod sufficit confiteri exterius, quia qui confitetur exterius, implicite confitetur interius, a cum sine illo nō esset peccatum. Non autem contra. qui confitetur interius, videtur confiteri exterius: cum interius passim inueniatur sine exteriori: & non concludit hoc adesse, quod contingit abesse. b

21 Infertur sexto, peccatum esse aliud à reatu peccati: tum quia peccatum per prædicta est dictum, factum, & c. reatus autem peccati est obligatio nata ex peccato ad pœnā subeundā: tū quia Magister e ait, quod licet aliquādo in scripturis auctorum verbum, reatus, significet culpam, & aliquando pœnam: id tamen non contingit ex originaria verbi significatione: sed quia, cum reatus sit quoddā medium inter illa, nomen eius transfertur ad significandum extrema; tum quod verbum reatus, est verbum nouū & incognitum Marci Tullij atati, & à Messala sub Augusto Casare vsurpatum. d Vsurpatū, inquam pro statu rei criminis: quod colligitur ex l. si quis diuino. e quidquid ibi reuoluat Accursius. Vbi adnotauit Budeus, errore nimio apud Iuriconsultos atatis nostræ pro crimine reatum accipi.

22 Et quamuis iuxta sensum Budei, etiā obligatio ad pœnā, non dicatur proprie reatus, sed ipse status rei, qui accusatus est, & inter reos receptus: Gregorius tamen f & Magister cū Aquinate, & alijs g pro illa obligatione accipiūt. At quia duplex est peccatū: alterum mortale, alterum veniale, h sic duplex reatus. Alter, quo quis obligatur ad pœnam æternam, Alter, quo quis obligatur ad pœnam temporalem secundum omnes.

23 Itaque peccatū est mater reatus: reatus vero filius peccati, sicut obligatio est mater actionis, i & actio filia eius. k Reatus autem siue obligatio ad pœnam est triplex: quia peccatum eo quod triplicem ordinem offendat, ad triplicem pœnā obligat. Quatenus enim offendit ordinem propriæ rationis, obligat ad pœnam remorsus cōscientiæ, iuxta illud August. l Omnis inordinatus animus sibi ipse est pœna, quam conscientie remorsum esse dixit Sanctus Tho. m Quatenus autem offendit ordinem Dei, obligat ad pœnam æternam, vel temporariam ab eo infligendam. Quatenus vero offendit legem humanam, obligat ad pœnam illius legis per hominem statutam. Quo fit, vt qui peccamus, considerare debemus, quod licet possimus effugere frequenter hominis legis latoris pœnam, errata nostra ignoratis, nequaquam tamen possumus vitare pœnam Dei, omnia eternitatis: nec conscientie nostræ, omnia nostra videntis: nisi per pœnitentiam legitimam, & peccato accommodam.

24 Infertur

g Cap. omnis de pen. & remiss. & clarus in c. 5. & can. 6. c. 1. 4. Concil. Tri. sent.

a Argum. l. Tabec. parag. Tubero, ff. de supellect. leg. arg. item cap. præterea de offic. de leg. b In eque naturalibus C. de probationibus & c. in præsentia eod. tit. c In 2. lib. sententiarum dist. 42.

d Vt docet Quilian. lib. 2. instit. 2. 3. e ff. de pœn.

f In cap. si peccatum, de pœn. dist. 1. g vbi supra. h Ca. vnum parag. criminis, 25. dist.

i l. licet parag. ea obligatio, ff. de procuratoribus. k Glo. in rub. de actionibus insti. l Libro 1. Confess. cap. vii. m x. 2. q. 27. art. 1.

24 Infe
est pecca
suam spe
qualis el
commu
uiduo, q
inueni
ius circu
mibi ven
actus in
vel malū
tus sum
iuxta illu
omnis a
est ei cir
& confe
tem actu
nabilem
Arist. d
25 Infe
peccato
est à libe
quod or
vt Actiu
missibili
est toler
uinianu
de quib
mortale
ca, vt pe

D

1 Pecc
2 Pecc
3 Pecc
4 Pecc
5 Inst
6 Pecc
7 Pecc
8 Pecc
9 Pecc
10 Pecc

24 Infertur septimo, quod actus deliberatus, qui nō est bonus, est peccatū. quoniam multi sunt actus, qui iuxta suū genus, vel suam speciē, id est, ex obiecto suo neque boni sunt, neq. mali, qualis est deābulatio in campum, & leuatio festuce vt S. Tho. communiter receptus habet: a nullus tamen inuenitur in indiuiduo, qui non sit malus, si nō est bonus: quoniam nullus talis inuenitur, cui non desit bonitas vel obiecti, vel finis, vel alicuius circumstantiæ: & quamuis olim contrarium visum fuerit mihi verius, sequuto Scotum: b eo quod videbatur dari posse actus indifferēs sine vlla circumstantia in nullum finem bonū, vel malū ordinatus: postquam tamen legi Caietanum c sequutus sum hoc: quia omnis actus deliberatus otiosus est malus, iuxta illud: *De omni verbo otioso, &c.* & illa firma ratione, quod omnis actio, quę non fit ad aliquem finem, est otiosa: & ita deest ei circumstantia finis, siue ordinatio ad bonum finem: & consequenter est contra legem æternam, quę ad bonitatem actus exigit omnium circumstantiarum concursum rationabilem, quęque habet hominem agere propter finem: iuxta Arist. d

25 Infertur octauo, quam vane, & stulte errauerint multi super peccato actuali. Alij quidem, vt Valentinus, quod peccatū non est à libero arbitrio, sed à demone tantum. Alij, vt Lutherus, quod omne opus, quamlibet recte factum, est peccatum. Alij, vt Aetius, & Armenij, quod aliqua sunt peccata omnino irremissibilia. Alij vt Vualdenses, quod nullum peccatum mortale est tolerandum, etiam ad vitandum maius malum. Alij, vt Iouinianus, quod semel iustificatus non potest amplius peccare: de quibus late Castren. e Alij, vt Vualdenses, quod per peccatū mortale perditur omnis potestas, tam laica, quam ecclesiastica, vt per eundem Alphonsum constat. f

De peccati vna specie, quę est peccatum originale.

PRÆLUD. VIII.

- 1 Peccatum duplex, originale, & actuale, & quid originale.
- 2 Peccatum aptius genus ad originale, quam carentia iustitię originalis.
- 3 Peccatum originale tollitur per baptismum, sed non carentia.
- 4 Peccatum quod primi parentis, vt transfertur in descendentes.
- 5 Iustitiam originalem sibi, & omnibus perdidit Adam.
- 6 Peccatum originale non est reatus, & cum eo omnes nascimur.
- 7 Peccatum originale non est multa, quorum nomine appellatur.
- 8 Peccatum originale excludit omnes à vita eterna.
- 9 Peccato originali vt caruit Christus, & mater eius.
- 10 Peccatum circa originale qui sit, & sic errant hæretici.

a 1. 2. q. 12. art. 2.

b In 2. lib. sent. dist. 7. q. 1. & quodlib. 12. c Super 5. Th. in di. ar. 2. Marc. 12.

d In 8. Phys. ca. 3. relatum à S. Thom. 1. 2. q. 1. art. 1. & 2.

e Lib. 12. aduersus omnes hæretes verb. peccatum hæretic. 3 & seq. f Vbi supra verb. potestas hæretic. 1.